

EL NOU INTERÈS PER LA CIÈNCIA

Passat i present d'una revista.

4 (juliol-agost 1980

ciència 1)

En el moment de veure la llum la revista (ciència), voldríem anar més enllà de l'obligada presentació d'una nova revista catalana que aspira a ésser continuadora de la primera "CIÈNCIA" (1926-1933), que fou animada i dirigida per Ramon Peypoch amb el suport de la comunitat científica catalana de l'època.

Ens cal parlar potser, de bell antuvi, de la Ciència, aquesta activitat humana i social tan fonamental de la qual la nostra revista pretén ésser plataforma d'informació i primer instrument massiu de difusió en llengua catalana.

És un fet que, avui dia, les ciències i les seves aplicacions tecnològiques desperten en la gent un interès nou, o si més no renovat. Avui, la curiositat secular de l'home pels avenços científics pren una nova dimensió que deixa potser enrera aquella fe carismàtica en el progrés científic vist com a motor de la història i remei per a tots els mals. No cal anar gaire enrera en la roda del temps per a recordar la dècada del anys seixanta, prodigiosa també pels espectaculars avenços científics i tecnològics, que despertaren de nou a tot el món una fe quasi cega en el poder alliberador de la ciència. Ben aviat, molts començaren a adonar-se de la fragilitat d'aquell triomfalisme científic i s'inicià aleshores un cert qüestionament autocrític de la ciència. Èrem ja als anys setanta i, com és freqüent en la història de la humanitat, el moviment del pèndol marcà llavors en els països occidentals un temps de reflexió sobre els usos i els abusos de la ciència. Aleshores, mentre els científics es feien la pregunta: Què podem esperar de la ciència d'aquí a la fi del segle?, molta gent es començava a fascinar per qüestions tan poc acadèmiques com els OVNIS, l'astrologia o la medicina tradicional. Més enllà de les manipulacions ideològiques a l'ús, aquest sentiment reactiu i "pseudo-científic" de molta gent expressava, potser, un desig molt profund que la ciència i les seves aplicacions posessin en primer pla els grans problemes que interessen el ciutadà d'unes societats en les quals la crisi econòmica i energètica i, pel damunt de tot, la crisi de civilització, començaven a fer-se sentir amb força pertot arreu.

Avui, tot ens fa pensar que els anys vuitanta que hem iniciat poden propiciar una concepció de la ciència més utilitària, dirigida més directament a l'estudi dels problemes que interessen la societat: els seus recursos, la seva economia i les noves aspiracions de millora de qualitat de la vida quotidiana de cadascú. En aproximar-se a l'individu, la ciència pot prendre així un nou contingut humanista i lúdic que en els darrers decennis li mancava.

(ciència), com a revista catalana de ciència i tecnologia, es vol filla de la seva època i s'uneix amb joia i amb voluntat de treball seriós a la petita galàxia de noves revistes que, responnent a les exigències dels temps presents, estan naixent també en aquest any 1980 en molts països del món i, d'una manera esclatant, a la Gran Bretanya i els EUA.

Tanmateix, ni Catalunya ni els altres països catalans gaudeixen encara de totes les condicions psicològiques i socials que puguin garantir plenament una resposta positiva i solidària dels nostres possibles lectors i col·laboradors. Ens cal —com ho diríem?— un veritable gran club d'amics de (ciència). Per la nostra banda no estalviarem esforços per fer de (ciència) una revista seriosa però alhora atractiva i

distreta. Intentar que (ciència) sigui a casa nostra el portaveu dels avenços científics internacionals, una plataforma d'informació i de debat dels problemes científics i tecnològics que té avui plantejats la nostra comunitat nacional i una eina eficaç dins del procés de normalització del català com a llengua d'expressió científica i pedagògica al servei del redreçament cultural del país, són algunes de les ambicions que ens han dut a crear (ciència) i a confiar amb optimisme en el repte que pot significar davant la nostra societat catalana.

Entre tots cal aixecar, redreçar, fer renéixer o reconstruir Catalunya, però no oblidem mai que un país d'esquena a la ciència és un país mort o hipotecat i que, probablement, el nostre esdevenidor depèn en bona part de la resposta que hom doni a aquest repte que té plantejada tota comunitat nacional.

EL DILEMA ENERGÈTIC

(ciència I

juliol-agost 1980) 5

Un fantasma recorre el món: és el fantasma de la crisi energètica. Una crisi que és el fruit d'una determinada estructura econòmica i tecnològica internacional que fa aigües i que tothom sap que ha de canviar. I Catalunya està implicada en aquesta crisi.

Les bases del problema rau en bona part en les fonts que nodreixen i en les quals es fonamenta el sistema energètic. A Catalunya —i no és un cas excepcional— les fonts d'energia utilitzades són el petroli (72%), l'energia hidràulica (11%), el carbó (10%) i l'energia nuclear (2%). D'una banda, hom pot destacar que es tracta majoritàriament de fonts no regenerables, que s'esgotaran a nivell mundial; en segon lloc, el nostre país no disposa d'una riquesa suficient en recursos que el deslliuri de la dependència de les importacions.

L'alliberar-nos d'aquesta dependència, és a dir, de la de les fonts d'energia convencional, és quelcom en què tothom sembla estar d'acord. En canvi, les opinions divergeixen en la manera de fer-ho. Així, determinats sectors preconitzen com a única solució utilitzar de manera massiva i progressiva l'energia d'origen nuclear (fissió de l'àtom). Altres creuen, al contrari, que hi ha perspectives concretes que menen cap a solucions tecnològiques radicalment diferents i donen suport a la introducció progressiva de les energies de tipus alternatiu, que són regenerables, com poden ser l'energia solar, amb el seu ampli ventall d'aplicacions (conversió tèrmica, conversió fotovoltaica, conversió biològica...), o el major aprofitament dels recursos eòlics o hidràulics. Entre els partidaris d'aquesta segona opció, hi ha qui pensa que un sistema productiu com l'actual, sotmès als canvis adequats, pot funcionar a partir d'aquests nous tipus de recursos. Els més radicals propugnen un canvi previ en el model de societat.

El problema, tanmateix, no s'esgota. És evident que una opció entre una possibilitat i l'altra comporta també altres opcions en el terreny del consum i de la producció (que d'alguna manera depenen de les fonts utilitzades). La qüestió és poder i saber escollir a temps, per afrontar el futur del nostre país sense angixes. Cal que el Saber il·lustri el Poder, que és qui controla els mecanismes polítics dels quals depenen els canvis.

(ciència) ofereix en aquest primer número un seguit de treballs que afronten aquest tema. En primer lloc, un article de Joan Miró, qui ens presenta una descripció del sector energètic a Catalunya a partir de la qual hom haurà de partir per a reflexions ulteriors; després segueixen dos informes, l'un elaborat per la secció de ciències de l'Institut d'Estudis Catalans i l'altre per un equip tècnic, requerit per la Coordinadora d'Ajuntaments a favor de la Moratòria Nuclear, que estudia el possible aprofitament de l'urani a Catalunya, pel que fa a les prospeccions realitzades a les comarques gironines. A més, incloem un resum de Francesc Solé sobre el projecte presentat per l'Equipe de Bellevue amb vista a l'estructuració d'un sistema energètic per a França basat en les energies de tipus alternatiu; finalment, cal assenyalar que a l'entrevista amb Joan Oró la qüestió energètica també fou abordada.

Aquest tema —no cal dir-ho— era obert i resta obert. Però per a superar la crisi energètica cal aprofundir i eixamplar els debats, i cal, sobretot, una nova voluntat política, avui inexistent, i que és l'única que pot recollir un determinat consens social.